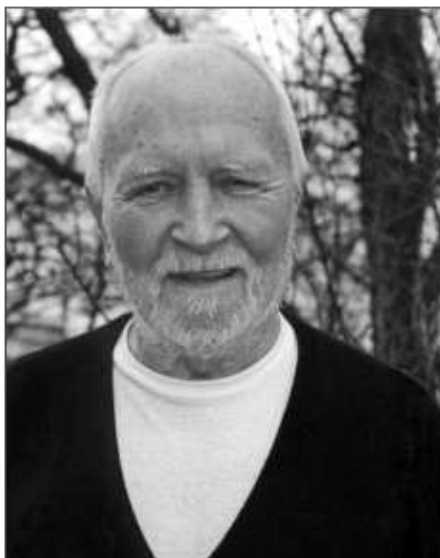

ZEMŘEL DOCENT MUDR. JAROSLAV SKÁLA

Před jedenadevadesáti lety 25.května 1916 se v Plzni narodil doc. MUDr. Jaroslav Skála. Maturoval na Masarykově reálném gymnáziu spolu se třiceti spolužáky, jejich třída byla zaměřena frankofonně. Hodně si odnesl od svých učitelů - lingvisty Aloise Krajce a profesora tělocviku M. Drahoše, jehož hodiny v něm utvrdily zájem o tělesnou výchovu a sport. Od dvanácti let navštěvoval cvičení v Sokole Plzeň 3, v zimě v tělocvičně, v létě na sokolském cvičišti. V souladu s Tyršovými zásadami cvičit tělo i ducha střídal hodiny na hřišti s hodinami v příruční knihovně Plzeňského muzea. Při výšce 167 cm a váze 61 kg patřily k jeho oblíbeným sportům plavání, z atletických disciplín zejména sprinty, skok vysoký, disk, oštěp a vrh koulí, v zimě lyžování, a když v patnácti letech dostal od rodičů krásné nové kolo i cykloturistika. Projel celou Českou republiku ale podnikl i dlouhé túry do zahraničí. "Poctivě řečeno jsem ani ve studiu ani ve sportu nijak neexceloval, ale dosahoval jsem všestrannosti" hodnotí své mládí docent Skála. Nechyběl na žádném všesokolském sletu v letech 1932-1948.

Vybaven tímto Tyršovým programem rozhodl se při dalším studiu obojí kombinovat. Zapsal se nejen na lékařskou fakultu v Praze, ale po konzultaci u uznávaného anatoma prof. MUDr. K.Weignera též na Ústav tělesné výchovy a sportu, jehož byl Weigner ředitelem. Uzavření českých vysokých škol za německé okupace postihlo i doc. Skálu. Se studiem medicíny byl konec, a tak se jako výpomocný učitel tělocviku uchýlil na reálce v rodném městě. Následoval však další zákaz okupační mocnosti - nedostudování vysokoškoláci nesměli učit! Následoval proto návrat do Prahy a další studium - ne již vysokoškolské, ale určité pro další život užitečné. Začal studovat cizí jazyky, především angličtinu, v Anglickém institutu. Sám mohl dokonce vyučovat - vedl hodiny němčiny pro železničáře.

Po osvobození rychle dokončil studium

medicíny, promoval v r. 1946. Sháněl poté místo na interně. Nikde v Praze neuspěl, dokonce i u prof. MUDr. Jiřího Krále, který zakládal Ústav tělovýchovného lékařství již bylo obsazeno. Nakonec začal za prof. MUDr. Zdeňkem Myslivečkem na psychiatrickou kliniku, kde jej přijal jeho zástupce doc.MUDr. Jan Prokop.

Profesionálním předělem se dr. Skálovi stala účast na mezinárodní konferenci o otázkách alkoholismu v Bruselu, kam byl v r. 1946 vyslán Českým abstinentním svazem. Tam dostal motivaci ke studiu této problematiky a po prostudování dostupné naší i cizí literatury se začal léčit pacientů závislých na alkoholu plně věnovat. Navázal kontakty s americkou skupinou Anonymních Alkoholiků, výsledkem diskusí bylo zahájení averzivní léčby emetinem. V únoru 1948 došlo k založení KLU Su - Klubu lidí usilujících o střízlivost.

V září 1948 se dr. Skála přestěhoval s několika pacienty-alkoholiky z psychiatrické kliniky do budovy vedle kostela sv. Apolináře. Tam vzniklo samostatné oddělení pro

závislosti na alkoholu a později i na jiných drogách, které se postupně rozrostlo na 100 lůžek. Zde doc. Skála působil až do svého odchodu do důchodu v r. 1982.

V roce 1951 založil první záchytnou stanici, jež bylo na světě prvním zařízením tohoto druhu. Již o rok později vydalo ministerstvo zdravotnictví směrnici pro zřizování těchto stanic ve všech krajích.

Na oddělení zavedl režimovou léčbu u dobrovolně se léčících pacientů, která zahrnovala nejen tehdy dostupnou léčbu medikamentózní (emetin, apomorfín, antabus), ale zejména nejrůznější formy psychoterapie vždy provázené pohybovými aktivitami. Součástí léčby byl především klus a běh, postupně se uběhnutá vzdálenost zvyšovala. Od r. 1953 pracoval v psychoterapeutické sekci Psychiatrické společnosti, v r. 1982 byl pověřen jejím vedením. Založil a v letech 1956-1981 vedl Sekci pro otázky alkoholismu a jiných toxikomanií. Od r. 1960 založil dvacet výcvikových komunit. V r. 1993 se stal spoluzakladatelem Společnosti pro návykové nemoci v rámci České lékařské společnosti J. E. Purkyně. Do r. 1994 stál v čele Společnosti pro psychoterapii a rodinnou terapii.

Z publikační činnosti si doc. Skála nejvíce cenil monografie "Alkoholismus", kterou věnoval svému prvnímu "šéfovi" na klinice prof. MUDr. Myslivečkovi. Shrnuv v ní své více než desetileté zkušenosti z léčby osob závislých na alkoholu. Tato monografie byla přeložena i do polštiny. Asi 80 původních prací publikoval u nás i v zahraničních časopisech a monografiích. Za svůj bestseller pokládá příručku "Až na dno", věnovanou všem druhům závislosti. Dočkala se čtyř vydání, poslední v r. 1988 s třicetitisícovým nákladem.

Své pacienty Doc. MUDr. Jaroslav Skála nejen léčil ze závislosti, ale vždy jim pomáhal nalézt novou životní náplň, aby neskouzli nazpět. V pokročilém seniorském věku mohl s hrdostí bilancovat své celoživotní dílo.

J. Novák

Poznámka autora článku: V pondělí 26.11. všechny přátele doc. MUDr. J. Skály zarmoutila rozhlasová zpráva, že bojovník proti alkoholismu v nočních hodinách ve spánku zemřel. S docentem Skálou jsem se naposledy osobně setkal v loňském roce při konferenci tělovýchovného lékařství v Táboře. Poté, co laskavě vyhověl mé žádosti o poskytnutí podkladů k tomuto článku, připravil jsem jej pro tisk pod titulem "Docent Skála oslavil 91. narozeniny". Text jsem poslal panu docentovi k autorizaci a doplnění křesťanských jmen vzpomínaných prof. Myslivečka a prof. Prokopa. Docent Skála 12. listopadu v průvodním dopise napsal

mj.: "Souhlasím se zasláným textem mimo poslední větu, která - bohužel - již neplatí". Tou poslední větou, kterou v předložce přeškrtnul a kterou jsem poté z textu výše uvedeného článku vyřadil, bylo: "Udrzuje si stáleu tělesnou i duševní svěžest a můžeme se s ním v roli pozorného posluchače setkat i na některých lékařských sympozích". Je ironií, že ačkoliv již v dobách socialismu varoval před stále stoupající spotřebou alkoholu, jsme v současnosti svědky dalšího vzestupu. I tam někde nahoře bychom mu určitě udělali největší radost, kdyby se vzestupný trend tohoto statistického údaje obrátil opačným směrem.

NOVÍ PROFESOŘI SE PŘEDSTAVUJÍ

Prof. MUDr. RADIM ČERNÝ, CSc.

Na výzvu redaktorů Facultas nostra se mám rozepsat o své odborné dráze včetně vystopování motivace pro svůj obor. Pokud vím, hlavní talent, který jsem jako dítě vykazoval, bylo nadání ke kreslení a snad i k malbě. To však účinně zlikvidovala škola absurdními požadavky na výzdobu tříd, chodeb a vůbec všeho ve škole u příležitosti nepřetržitých svátků a výročí. Svoji zálibu v kreslení jsem pak tajil a vlastně i opustil. Jen jednou se mi stalo již na medicíně, že přednášející doc. Slípka si povšiml mých nákrešů při přednášce z embryologie a jal se je chválit, našťastí po mně nepožadoval

výzdobu histologického ústavu. Jedenáctiletku (podle dnešní terminologie gymnázium) jsem absolvoval v tehdejší ulici Pionýrů (dnes Petáková ul.) a učila nás tam ještě řada kvalitních gymnaziálních profesorů, z nichž bych vzpomínal alespoň našeho třídního Otta Velebila, který mě moudře přesvědčil, abych si zvolil i nepovinnou latinu, za což jsem mu dodnes vděčen. Zda jsem projevoval nějakou inklinaci k chemii, je těžko říci, spíše ne. Jen jednou se stalo, že na suplování se dostavil velmi obávaný profesor chemie Janota, který nás na štěstí neučil, ale při suplování ruštiny se rozhodl hodi-